

SANSKRIT PRACTICE SET-5

1. 'यवेभ्यो गां वारयति' इति वाक्ये 'यवेभ्यः' पदे अपादानसंज्ञा केन सूत्रेण भवति?

- (A) वारणार्थानामीप्सितः (B) ध्रुवमपायेऽपादानम्
(C) भीत्रार्थानां भयहेतुः (D) आख्यातोपयोगे

उत्तरम्: (A) वारणार्थानामीप्सितः

2. मेघदूते यक्षस्य शापस्य अवधिः कति वर्षाणि आसीत्?

- (A) संवत्सरमात्रम् (एकवर्षम्) (B) द्वादशवर्षाणि
(C) चतुर्दशवर्षाणि (D) षणमासाः

उत्तरम्: (A) संवत्सरमात्रम् (एकवर्षम्) ['शापेनास्तङ्गमितमहिमा वर्षभोग्येण भर्तुः']

3. 'इण्' (जाना) धातोः लट् लकारे प्रथमपुरुष-एकवचने किं रूपं भवति?

- (A) एति (B) इयाति
(C) अयति (D) गच्छति

उत्तरम्: (A) एति (एति, इतः, यन्ति)

4. 'कः + अपि' इत्यनयोः सन्धौ किं रूपं सिध्यति?

- (A) कोऽपि (B) काऽपि
(C) कोपि (D) कअपि

उत्तरम्: (A) कोऽपि ('अतो रोरप्लुतादप्लुते' तथा 'एङः पदान्तादति')

5. तालिकां समीचीनतया मेलयत (विशिष्टकृतीनां मङ्गलाचरणानि) -

स्तम्भः 'क' (कृतिः)	स्तम्भः 'ख' (मङ्गलाचरणस्य प्रथमपदम्)
(1) किरातार्जुनीयम्	(i) कश्चित्कान्ताविरहगुरुणा
(2) मेघदूतम्	(ii) या सृष्टिः स्रष्टुराद्या
(3) अभिज्ञानशाकुन्तलम्	(iii) श्रियः कुरुणामधिपस्य
(4) उत्तररामचरितम्	(iv) इदं कविभ्यः पूर्वैभ्यो

(A) (1)-(iii), (2)-(i), (3)-(ii), (4)-(iv)

(B) (1)-(i), (2)-(ii), (3)-(iii), (4)-(iv)

(C) (1)-(iv), (2)-(iii), (3)-(i), (4)-(ii)

(D) (1)-(ii), (2)-(iv), (3)-(i), (4)-(iii)

उत्तरम्: (A) (1)-(iii), (2)-(i), (3)-(ii), (4)-(iv)

6. 'प्रत्यक्षम्' इत्यस्य समासान्तर्गतलौकिकविग्रहः कः?

- (A) अक्ष्णोः प्रति (B) अक्ष्णा सह
(C) अक्षात् परम् (D) अक्ष्णोः समीपे

उत्तरम्: (A) अक्ष्णोः प्रति (अव्ययीभावसमासः)

7. '99' (नवनवतिः) इत्यस्याः सङ्ख्यायाः शुद्धं संस्कृतपदं किम्?

- (A) नवनवतिः / एकोनशतम् (B) नवशतम्
(C) अष्टानवतिः (D) शतम्

उत्तरम्: (A) नवनवतिः / एकोनशतम्

8. अभिज्ञानशाकुन्तले शकुन्तलायाः अङ्गुलीयकं केन धीवरेण कुत्र प्राप्तम्?

- (A) शचीतीर्थे रोहितमत्स्यस्य उदरात् (B) मालिनीनद्यां तीरे
(C) गङ्गातीरे जाले (D) आश्रमकुण्डात्

उत्तरम्: (A) शचीतीर्थे रोहितमत्स्यस्य उदरात्

9. किरातार्जुनीयस्य प्रथमे सर्गे दुर्योधनः कमिव भीतं पश्यति?

- (A) वने वसन्तमपि युधिष्ठिरम् (B) अर्जुनम्
(C) इन्द्रम् (D) वनेचरम्

उत्तरम्: (A) वने वसन्तमपि युधिष्ठिरम्

10. "कटे आस्ते ।" अत्र 'कटे' पदे कः आधारः वर्तते?

- (A) औपश्लेषिकः आधारः (B) वैषयिकः आधारः
(C) अभिव्यापकः आधारः (D) सापेक्षः आधारः

उत्तरम्: (A) औपश्लेषिकः आधारः

11. अभिज्ञानशाकुन्तले शकुन्तलायाः प्रियसख्यौ काभ्याम् आस्ताम्?

- (A) अनसूया-प्रियंवदाभ्याम् (B) गौतमी-मालतीभ्याम्
(C) सानुमती-मेनकाभ्याम् (D) पत्रलेखा-कादम्बरीभ्याम्

उत्तरम्: (A) अनसूया-प्रियंवदाभ्याम्

12. 'तल्लीनः' इति पदस्य सन्धिविच्छेदः कः?

- (A) तत् + लीनः (B) तद् + दीनः
(C) तन् + लीनः (D) तर् + लीनः

उत्तरम्: (A) तत् + लीनः ('तोलि' सूत्रेण लत्वम्)

13. शिवराजविजये अफजलखानं कः नखैः विदार्य जघान?

- (A) शिवाजीमहाराजः (व्याघ्रनखैः) (B) गौरसिंहः
(C) रघुवीरसिंहः (D) तानाजी

उत्तरम्: (A) शिवाजीमहाराजः (व्याघ्रनखैः)

14. 'दुर्जनः परिहर्तव्यो विद्यालङ्घितोऽपि सन्' इति सूक्तिः कुत्र वर्तते?

- (A) नीतिशतके (B) हितोपदेशे
(C) चाणक्यनीतौ (D) पञ्चतन्त्रे

उत्तरम्: (A) नीतिशतके (दुर्जनपद्धतौ)

15. 'त्वं पुस्तकं पठसि ।' इत्यस्य कर्मवाच्ये रूपं किं भविष्यति?

- (A) त्वया पुस्तकं पठ्यते । (B) त्वां पुस्तकं पठ्यते ।
(C) त्वया पुस्तकः पठ्यते । (D) तेन पुस्तकं पठ्यते ।

उत्तरम्: (A) त्वया पुस्तकं पठ्यते ।

16. अभिज्ञानशाकुन्तले शकुन्तला कस्य आश्रमं गच्छति पत्युः परित्यागानन्तरम्?

- (A) महर्षेः मारीचस्य (कश्यपस्य) हेमकूटपर्वते आश्रमे (B) वसिष्ठाश्रमे
(C) अगस्त्याश्रमे (D) भरद्वाजाश्रमे

उत्तरम्: (A) महर्षेः मारीचस्य (कश्यपस्य) हेमकूटपर्वते आश्रमे

17. उत्तररामचरिते रामभद्रस्य दण्डकारण्यपुनरागमनस्य मुख्यं प्रयोजनं किम् आसीत्?

- (A) शम्बूकवधः तपस्विरक्षणं च (B) सीतान्वेषणम्
(C) मृगयाविहारः (D) अगस्त्यदर्शनम्

उत्तरम्: (A) शम्बूकवधः तपस्विरक्षणं च

18. 'कदा + अपि' इत्यस्य सन्धियुक्तं रूपं किम्?

- (A) कदापि (B) कदाऽपि
(C) कदेपि (D) कदाअपि

उत्तरम्: (A) कदापि (अकः सवर्णे दीर्घः)

19. मेघदूते यक्षस्य शापान्तः कस्मिन् दिवसे भवति?

- (A) देवोत्थानैकादश्यां (हरिप्रबोधिण्याम्) (B) शरत्पूर्णिमायां
(C) दीपावल्याम् (D) विजयादशम्याम्

उत्तरम्: (A) देवोत्थानैकादश्यां (हरिप्रबोधिण्याम् - 'शापान्तो मे भुजगशयनादुत्थिते शार्ङ्गपाणौ')

20. 'चक्रपाणिः' पदे लौकिकविग्रहवाक्यं किम्?

- (A) चक्रे पाणौ यस्य सः (B) चक्रं पाणिः च
(C) चक्रस्य पाणिः (D) चक्रेण पाणिः

उत्तरम्: (A) चक्रे पाणौ यस्य सः

21. "मोक्षे इच्छा अस्ति" अत्र 'मोक्षे' पदे कः आधारः अस्ति?

- (A) वैषयिकः आधारः (B) औपश्लेषिकः आधारः
(C) अभिव्यापकः आधारः (D) नैमित्तिकः आधारः

उत्तरम्: (A) वैषयिकः आधारः

22. व्याकरणे 'वृद्धिसन्धेः' विधायकं सूत्रं किम्?

- (A) वृद्धिरेचि (B) वृद्धिरादैच्
(C) आद्गुणः (D) एङि पररूपम्

उत्तरम्: (A) वृद्धिरेचि

23. 'हरि' शब्दस्य सप्तमी एकवचने किं रूपं भवति?

- (A) हरौ (B) हरौः
(C) हरये (D) हरौन्

उत्तरम्: (A) हरौ

24. संस्कृतगद्यशिक्षणे 'आदर्शवाचनं' केन क्रियते?

- (A) शिक्षकेन (B) छात्रैः मिलित्वा
(C) अनुकरणकर्त्रा छात्रेण (D) विशिष्टछात्रेण

उत्तरम्: (A) शिक्षकेन

25. तालिकां समीचीनतया मेलयत (महाकवयः - तेषां पितरौ/वंशः) -

स्तम्भः 'क' (कविः)	स्तम्भः 'ख' (माता/पिता)
(1) भवभूतिः	(i) चित्रभानुः राजदेवी च
(2) बाणभट्टः	(ii) जतुकर्णी नीलकण्ठश्च
(3) भारविः	(iii) सुशीला श्रीधरश्च
(4) अम्बिकादत्तव्यासः	(iv) दुर्गादत्तः
(A) (1)-(ii), (2)-(i), (3)-(iii), (4)-(iv)	(B) (1)-(i), (2)-(ii), (3)-(iv), (4)-(iii)
(C) (1)-(iv), (2)-(iii), (3)-(ii), (4)-(i)	(D) (1)-(iii), (2)-(iv), (3)-(i), (4)-(ii)

उत्तरम्: (A) (1)-(ii), (2)-(i), (3)-(iii), (4)-(iv)

26. किरातार्जुनीयस्य प्रथमे सर्गे द्रौपदी कस्य क्रोधं समुद्दीपयति?

- (A) युधिष्ठिरस्य (B) भीमस्य
(C) अर्जुनस्य (D) नकुलस्य

उत्तरम्: (A) युधिष्ठिरस्य

27. 'मनोरथः' पदस्य निष्पत्तौ विसर्गस्य किं भवति?

- (A) उत्वं गुणश्च ('हशि च') (B) सत्वम्
(C) रेफादेशः (D) लोपः

उत्तरम्: (A) उत्वं गुणश्च ('हशि च')

28. 'पञ्चगङ्गम्' इत्यत्र कः समासविधायकः सूत्रः?

- (A) नदीभिश्च (B) सङ्ख्यापूर्वो द्विगुः
(C) अव्ययीभावश्च (D) अनेकमन्यपदार्थे

उत्तरम्: (A) नदीभिश्च

29. नीतिशतकानुसारं भाग्यवशात् धनं कुत्र अपि गच्छति चेत् किं न जहाति?

- (A) पूर्वार्जितं कर्मफलम् (B) सर्वस्वम्
(C) विद्वत्ता (D) आयुः

उत्तरम्: (A) पूर्वार्जितं कर्मफलम्

30. व्याकरणशिक्षणाय पतञ्जलिमतेन कति आनुषङ्गिकानि प्रयोजनानि सन्ति?

- (A) त्रयोदश (१३) (B) पञ्च (५)
(C) सप्त (७) (D) दश (१०)

उत्तरम्: (A) त्रयोदश (१३) [मुख्यप्रयोजनानि पञ्च, आनुषङ्गिकानि त्रयोदश]

31. संस्कृतपद्यशिक्षणे 'खण्डान्वयविधेः' प्रमुखं वैशिष्ट्यं किम्?

- (A) विषयवस्तु-साहित्यिकप्रश्नोत्तरमाध्यमेन अन्वयकरणम् (B) केवलं व्याकरणप्रश्नाः
(C) कण्ठस्थीकरणम् (D) कथाश्रवणम्

उत्तरम्: (A) विषयवस्तु-साहित्यिकप्रश्नोत्तरमाध्यमेन अन्वयकरणम्

32. 'हन्यात्' इति रूपं 'हन्' धातोः कस्मिन् लकारे भवति?

- (A) विधिलिङ् लकारे (B) लोट् लकारे
(C) लङ् लकारे (D) लट् लकारे

उत्तरम्: (A) विधिलिङ् लकारे

33. 'रामः + टीकते' इत्यस्य सन्धौ किं रूपं सिध्यति?

- (A) रामटीकते (B) रामस्तीकते
(C) रामश्चीकते (D) रामोटीकते

उत्तरम्: (A) रामटीकते ('ष्टुना ष्टुः' सूत्रेण ष्टुत्वम्)

34. कादम्बर्याः कथायां पुण्डरीकस्य द्वितीयजन्मनि किं नाम भवति?

- (A) वैशम्पायनः (शुकः) (B) चन्द्रापीडः
(C) तारापीडः (D) शूद्रकः

उत्तरम्: (A) वैशम्पायनः (शुकः)

35. "मातुः निलयते बालः" अत्र 'मातुः' पदे पञ्चमीविभक्तेः कारणं किम्?

- (A) अन्तर्द्धौ येनादर्शनमिच्छति (B) ध्रुवमपायेऽपादानम्
(C) हेतौ (D) पराजेरसोधः

उत्तरम्: (A) अन्तर्द्धौ येनादर्शनमिच्छति

36. 'दा' धातोः लृट् लकारे प्रथमपुरुष-एकवचने किं रूपं भवति?

- (A) दास्यति (B) ददाति
(C) दद्यात् (D) ददौ

उत्तरम्: (A) दास्यति

37. 'त्रिरात्रम्' इति पठे कः समासः?

- (A) द्विगुसमासः (B) अव्ययीभावः
(C) तत्पुरुषः (D) द्वन्द्वः

उत्तरम्: (A) द्विगुसमासः (तिसृणां रात्रीणां समाहारः)

38. 'वने वसति' इति वाक्ये 'वने' पदे कः कारकः?

- (A) अधिकरणम् (B) कर्म
(C) करणम् (D) सम्प्रदानम्

उत्तरम्: (A) अधिकरणम् ('आधारोऽधिकरणम्')

39. तालिकां समीचीनतया मेलयत (काव्येषु प्रमुखाङ्काः/भागाः) -

स्तम्भः 'क' (ग्रन्थः)	स्तम्भः 'ख' (विभाजननाम)
(1) अभिज्ञानशाकुन्तलम्	(i) निःश्वासाः
(2) किरातार्जुनीयम्	(ii) अङ्काः
(3) शिवराजविजयम्	(iii) सर्गाः
(4) मेघदूतम्	(iv) पूर्व-उत्तरभागौ

(A) (1)-(ii), (2)-(iii), (3)-(i), (4)-(iv)

(B) (1)-(i), (2)-(ii), (3)-(iii), (4)-(iv)

(C) (1)-(iv), (2)-(i), (3)-(ii), (4)-(iii)

(D) (1)-(iii), (2)-(iv), (3)-(i), (4)-(ii)

उत्तरम्: (A) (1)-(ii), (2)-(iii), (3)-(i), (4)-(iv)

40. 'अदः' शब्दस्य नपुंसकलिङ्गे प्रथमा-एकवचने किं रूपं भवति?

- (A) अदः (B) असौ
(C) अमू (D) अमूनि

उत्तरम्: (A) अदः (अदः, अमू, अमूनि)

41. संस्कृतशिक्षणे 'निदानात्मकपरीक्षणस्य' (Diagnostic Test) उद्देश्यं किम्?

- (A) छात्रस्य अधिगमदौर्बल्यानां कारणानां ज्ञानम् (B) अङ्कप्रदानम्
(C) कक्षाप्रमोशनम् (D) छात्रवर्गीकरणम्

उत्तरम्: (A) छात्रस्य अधिगमदौर्बल्यानां कारणानां ज्ञानम्

42. 'शिवकेशवौ' इति पदे कः समासः?

- (A) इतरेतरद्वन्द्वः (B) समाहारद्वन्द्वः
(C) एकशेषद्वन्द्वः (D) तत्पुरुषः

उत्तरम्: (A) इतरेतरद्वन्द्वः

43. नीतिशतके 'विद्वत्पद्धतौ' विदुषां केन भूषणेन अलङ्कृतत्वं कथितम्?

- (A) विद्यारूपभूषणेन / मौनेन (B) सुवर्णेन
(C) धनेन (D) वस्त्रेण

उत्तरम्: (A) विद्यारूपभूषणेन / मौनेन ('विभूषितं मौनमपण्डितानाम्')

44. उत्तररामचरिते 'छायासीता' कया सह पञ्चवटीं प्रविशति?

- (A) तमसया सह (B) वासन्त्या सह
(C) मुरलया सह (D) लोपामुद्रया सह

उत्तरम्: (A) तमसया सह

45. 'दशाननः' इति पदे कः समासः?

- (A) बहुव्रीहिः (B) द्विगुः
(C) कर्मधारयः (D) तत्पुरुषः

उत्तरम्: (A) बहुव्रीहिः (दश आननानि यस्य सः)

46. 'अस्मद्' शब्दस्य षष्ठी बहुवचने रूपद्वयं किम्?

- (A) अस्माकम्/ नः (B) अस्माकम्/ मे
(C) मम/ नः (D) अस्माभिः/ नः

उत्तरम्: (A) अस्माकम्/ नः

47. 'पति' शब्दस्य तृतीया एकवचने रूपं किम् (स्वतन्त्रप्रयोगात्)?

- (A) पत्या (B) पतिना
(C) पतये (D) पत्युः

उत्तरम्: (A) पत्या (असमासे तु पत्या, समासे तु भूपतिना)

48. शुक्रनासोपदेशे 'शास्त्रजलप्रक्षालननिर्मलापि कालुष्यमुपयाति बुद्धिः' कस्य प्रभावेण?

- (A) यौवनारम्भे (तारुण्ये) (B) वार्द्धक्ये
(C) बाल्ये (D) दारिद्र्ये

उत्तरम्: (A) यौवनारम्भे (तारुण्ये)

49. अभिज्ञानशाकुन्तले 'दुर्वाससः' शापनिवृत्तेः उपायः केन प्रार्थितः?

- (A) प्रियंवदया (B) अनसूयया
(C) गौतमी (D) कण्वेन

उत्तरम्: (A) प्रियंवदया

50. 'नीलोत्पलम्' पदे पूर्वपदं किम् अस्ति?

- (A) विशेषणम् (नीलम्) (B) विशेष्यम्
(C) अव्ययम् (D) सङ्ख्यावाचकम्

उत्तरम्: (A) विशेषणम् (नीलम्)

51. शुक्रनासोपदेशे लक्ष्मीः 'कौस्तुभमणेः' किं जग्राह?

- (A) नैष्ठुर्यम् (कठोरताम्) (B) रागम्
(C) चाञ्चल्यम् (D) मोहनशक्तिम्

उत्तरम्: (A) नैष्ठुर्यम् (कठोरताम् - समुद्रमन्थनप्रसङ्गे)

52. "तिलेषु तैलं विद्यते ।" अत्र 'तिलेषु' पदे सप्तमी केन सूत्रेण जाता?

- (A) सप्तम्यधिकरणे च (B) यस्य च भावेन
(C) अनादरे (D) यतश्च निर्धारणम्

उत्तरम्: (A) सप्तम्यधिकरणे च

53. संस्कृतभाषायां 'वर्णोच्चारणशिक्षणे' कस्य यन्त्रस्य/साधनस्य साहाय्यं ग्रहीतुं शक्यते?

- (A) ध्वनिमुद्रकस्य (B) श्यामपट्टस्य
(C) पुस्तकानाम् (D) मानचित्रस्य

उत्तरम्: (A) ध्वनिमुद्रकस्य

54. 'द्विजार्थः' इति पदे कः तत्पुरुषभेदः?

- (A) चतुर्थीतत्पुरुषः (B) द्वितीयातत्पुरुषः
(C) तृतीयातत्पुरुषः (D) पञ्चमीतत्पुरुषः

उत्तरम्: (A) चतुर्थीतत्पुरुषः (द्विजाय अयम् - 'चतुर्थी तदर्थार्थबलिहितसुखरक्षितैः')

55. तालिकां समीचीनतया मेलयत (शब्दाः - सन्धिविच्छेदाः) -

स्तम्भः 'क' (पदम्)	स्तम्भः 'ख' (विच्छेदः)
(1) देवेन्द्रः	(i) महा + ऋषिः
(2) महर्षिः	(ii) देव + इन्द्रः
(3) पवनः	(iii) पो + अनः
(4) पावकः	(iv) पौ + अकः
(A) (1)-(ii), (2)-(i), (3)-(iii), (4)-(iv)	(B) (1)-(i), (2)-(ii), (3)-(iv), (4)-(iii)
(C) (1)-(iv), (2)-(iii), (3)-(ii), (4)-(i)	(D) (1)-(iii), (2)-(iv), (3)-(i), (4)-(ii)

उत्तरम्: (A) (1)-(ii), (2)-(i), (3)-(iii), (4)-(iv)

56. 'लभ्' धातोः लट् लकारे प्रथमपुरुष-एकवचने किं रूपं भवति?

- (A) लभते (B) लभति
(C) लप्स्यते (D) अलभत

उत्तरम्: (A) लभते

57. 'लता' शब्दस्य चतुर्थी एकवचने किं रूपं भवति?

- (A) लतायै (B) लतायाः
(C) लतायाम् (D) लतया

उत्तरम्: (A) लतायै

58. 'दीर्घसन्धेः' विधायकं सूत्रं किम्?

- (A) अकः सवर्णे दीर्घः (B) इको यणचि
(C) आद्गुणः (D) वृद्धिरेचि

उत्तरम्: (A) अकः सवर्णे दीर्घः

59. 'कविः + जयति' इत्यत्र विसर्गस्य किं भवति?

- (A) रेफादेशः (B) सकारः
(C) लोपः (D) उत्त्वम्

उत्तरम्: (A) रेफादेशः

60. 'युष्मद्' शब्दस्य द्वितीया बहुवचने रूपद्वयं किम्?

- (A) युष्मान्/ वः (B) युष्मान्/ नः
(C) त्वत्/ वः (D) युष्मासु/ ते

उत्तरम्: (A) युष्मान्/ वः

61. 'अधिगोपम्' इति पदे कः समासः?

- (A) अव्ययीभावः (B) तत्पुरुषः
(C) कर्मधारयः (D) द्वन्द्वः

उत्तरम्: (A) अव्ययीभावः (गोपाय इति / गोपौ इति)

62. मेघदूते यक्षस्य शापमुक्तिः कस्य प्रबोधनेन सह सम्बद्धा?

- (A) विष्णोः (शार्ङ्गपाणेः) (B) शिवस्य
(C) कुबेरस्य (D) ब्रह्मणः

उत्तरम्: (A) विष्णोः (शार्ङ्गपाणेः)

63. संस्कृतशिक्षणे 'अभिनयविधेः' कति भेदाः सन्ति?

- (A) द्वौ (B) चत्वारः
(C) पञ्च (D) त्रीणि

उत्तरम्: (A) द्वौ

64. शिवराजविजये अम्बिकादत्तव्यासस्य उपाधिः का आसीत्?

- (A) घटिकाशतकम् (B) कविकुलगुरुः
(C) दीपशिखा (D) आतपत्रम्

उत्तरम्: (A) घटिकाशतकम्

65. नीतिशतके 'मूर्खपद्धतौ' कति श्लोकाः सन्ति?

- (A) दश (१०) (B) विंशतिः
(C) पञ्च (D) पञ्चदश

उत्तरम्: (A) दश (१०) [प्रत्येकपद्धतौ प्रायः १० श्लोकाः]

66. व्याकरणे 'संहितासंज्ञा' विधायकं सूत्रं किम्?

- (A) परः संनिकर्षः संहिता (B) तुल्यास्यप्रयत्नं सवर्णम्
(C) अलोऽन्त्यात् पूर्व उपधा (D) हलोऽनन्तराः संयोगः

उत्तरम्: (A) परः संनिकर्षः संहिता

67. 'गम्' धातोः लोट् लकारे मध्यमपुरुष-एकवचने किं रूपं भवति?

- (A) गच्छ (B) गच्छतु
(C) गच्छत (D) गच्छानि

उत्तरम्: (A) गच्छ

68. 'उपराजम्' इति पदस्य विग्रहः कः?

- (A) राज्ञः समीपम् (B) राजा इव
(C) राज्ञः उपरि (D) राज्ञा युक्तम्

उत्तरम्: (A) राज्ञः समीपम् (अव्ययीभावः)

69. शिवराजविजये 'मङ्गलाचरणे' कस्य अवतारस्य चर्चा अस्ति?

- (A) विष्णोः (B) रामस्य
(C) कृष्णस्य (D) शिवस्य

उत्तरम्: (A) विष्णोः

70. तालिकां समीचीनतया मेलयत (विशिष्टधातवः - लट्प्रकारप्रथमैकवचनम्) -

स्तम्भः 'क' (धातुः)	स्तम्भः 'ख' (लट् प्रथमपुरुष एकवचनम्)
(1) दा	(i) करोति
(2) पा	(ii) ददाति
(3) कृ	(iii) पिबति
(4) गम्	(iv) गच्छति
(A) (1)-(ii), (2)-(iii), (3)-(i), (4)-(iv)	(B) (1)-(i), (2)-(ii), (3)-(iii), (4)-(iv)
(C) (1)-(iv), (2)-(iii), (3)-(ii), (4)-(i)	(D) (1)-(iii), (2)-(iv), (3)-(i), (4)-(ii)

उत्तरम्: (A) (1)-(ii), (2)-(iii), (3)-(i), (4)-(iv)

71. "_____ बालकाः पठन्ति ।" रिक्तस्थाने चतुरः सङ्ख्यावाचकपदं चिनुत ।

- (A) चत्वारः (B) चतस्रः
(C) चत्वारि (D) चतुर्भिः

उत्तरम्: (A) चत्वारः (पुल्लिङ्गे प्रथमा-बहुवचने)

72. 'पीताम्बरम्' (नपुंसकलिङ्गे) पदे कः समासः?

- (A) कर्मधारयः (पीतं च तत् अम्बरम्) (B) बहुव्रीहिः
(C) तत्पुरुषः (D) द्विगुः

उत्तरम्: (A) कर्मधारयः (पीतं च तत् अम्बरम् [पीताम्बरः चेत् बहुव्रीहिः])

73. "कवीनां कालिदासः श्रेष्ठः" अत्र 'कवीनां' पदे षष्ठी केन सूत्रेण विहिता?

- (A) यतश्च निर्धारणम् (B) षष्ठी शेषे
(C) कर्तृकर्मणोः कृति (D) षष्ठी चानादरे

उत्तरम्: (A) यतश्च निर्धारणम्

74. 'तद्' शब्दस्य स्त्रीलिङ्गे षष्ठी बहुवचने किं रूपं भवति?

- (A) तासाम् (B) तेषाम्
(C) तासु (D) ताभिः

उत्तरम्: (A) तासाम्

75. "सहसा विदधीत न क्रियामविवेकः परमापदां पदम् ।" इति सूक्तिः कस्य कवेः?

- (A) भारवे: (B) कालिदासस्य
(C) माघस्य (D) हर्षस्य

उत्तरम्: (A) भारवे: (किरातार्जुनीये द्वितीयसर्गे)

76. किरातार्जुनीयस्य द्वितीयसर्गे कस्य संवादः प्राधान्येन वर्णितः?

- (A) युधिष्ठिर-भीमयोः (B) युधिष्ठिर-द्रौपद्योः
(C) अर्जुन-कृष्णयोः (D) भीम-अर्जुनयोः

उत्तरम्: (A) युधिष्ठिर-भीमयोः

77. 'वाक् + मयम्' इत्यस्य सन्धौ किं रूपं सिध्यति?

- (A) वाङ्मयम् (B) वाग्मयम्
(C) वाचमयम् (D) वाकमयम्

उत्तरम्: (A) वाङ्मयम् ('यरोऽनुनासिकेऽनुनासिको वा' सूत्रेण ङकारः)

78. 'मति' शब्दस्य द्वितीया बहुवचने किं रूपं भवति?

- (A) मतीः (B) मतिः
(C) मतीन् (D) मतयः

उत्तरम्: (A) मतीः

79. 'सर्व' शब्दस्य पुल्लिङ्गे चतुर्थी एकवचने किं रूपं भवति?

- (A) सर्वस्मै (B) सर्वाय
(C) सर्वस्य (D) सर्वेण

उत्तरम्: (A) सर्वस्मै

80. 'भू' धातोः लृट् लकारे प्रथमपुरुष-एकवचने किं रूपं सिध्यति?

- (A) भविष्यति (B) भवति
(C) बभूव (D) अभविष्यत्

उत्तरम्: (A) भविष्यति

81. संस्कृतशिक्षणे 'मौखिकपरीक्षायाः' का पद्धतिः सर्वप्राचीना अस्ति?

- (A) शलाकापरीक्षा / शास्त्रार्थः (B) वस्तुनिष्ठपरीक्षा
(C) निबन्धात्मकपरीक्षा (D) ऑनलाइनपरीक्षा

उत्तरम्: (A) शलाकापरीक्षा / शास्त्रार्थः

82. 'कारुण्यात् भवभूतिरेव तनुते' इति कस्य रसस्य प्रतिष्ठापने भवभूतेः वैशिष्ट्यम्?

- (A) करुणरसस्य (B) शृङ्गाररसस्य
(C) वीररसस्य (D) हास्यरसस्य

उत्तरम्: (A) करुणरसस्य

83. "कार्यं कृतवान्" अत्र 'कृतवान्' पदे कः प्रत्ययः प्रयुक्तः?

- (A) क्तवत् (B) क्त
(C) शत् (D) शानच्

उत्तरम्: (A) क्तवतु (भूतकाले कृ-धातोः क्तवतु)

84. 'पेड़ से पत्ते गिरते हैं।' इत्यस्य शुद्धः संस्कृतानुवादः कः?

- (A) वृक्षात् पत्राणि पतन्ति । (B) वृक्षस्य पत्राणि पतन्ति ।
(C) वृक्षेण पत्राणि पतन्ति । (D) वृक्षं पत्राणि पतन्ति ।

उत्तरम्: (A) वृक्षात् पत्राणि पतन्ति ।

85. शुक्रनासोपदेशे 'भवन्ति अविनयस्य कारणानि' इत्यत्र कानि कानि उक्तानि?

- (A) गर्भेश्वरत्वम् अभिनवयौवनत्वम् अप्रतिमरूपत्वम् अमानुषशक्तित्वं च (B) विद्या धर्मश्च
(C) तपः दानं च (D) सत्सङ्गतिः

उत्तरम्: (A) गर्भेश्वरत्वम् अभिनवयौवनत्वम् अप्रतिमरूपत्वम् अमानुषशक्तित्वं च

86. तालिकां समीचीनतया मेलयत (विशिष्टछन्दांसि - ग्रन्थाः) -

स्तम्भः 'क' (कृतिः)	स्तम्भः 'ख' (प्रमुखं छन्दः)
(1) मेघदूतम्	(i) मन्दाक्रान्ता
(2) किरातार्जुनीयम् (सर्ग-१)	(ii) वंशस्थम्
(3) नीतिशतकम् (श्लोक-१)	(iii) अनुष्टुप्
(4) अभिज्ञानशाकुन्तलम् (मङ्गलम्)	(iv) स्रग्धरा
(A) (1)-(i), (2)-(ii), (3)-(iii), (4)-(iv)	(B) (1)-(ii), (2)-(i), (3)-(iv), (4)-(iii)
(C) (1)-(iv), (2)-(iii), (3)-(ii), (4)-(i)	(D) (1)-(iii), (2)-(iv), (3)-(i), (4)-(ii)

उत्तरम्: (A) (1)-(i), (2)-(ii), (3)-(iii), (4)-(iv)

87. नीतिशतके 'सुभाषितप्रशंसापद्धतौ' कस्य प्रशंसा कृता?

- (A) सत्कवीनां सुवचनानां च (B) धनाधिपानाम्
(C) शत्रूणाम् (D) राजानाम्

उत्तरम्: (A) सत्कवीनां सुवचनानां च ('जयन्ति ते सुकृतिनो रससिद्धाः कवीश्वराः')

88. बाणभट्टेन कादम्बर्याः कथा कुतः सङ्गृहीता?

- (A) गुणाढ्यस्य गुणाढ्यस्य बृहत्कथायाः सुमनसः वृत्तान्तात् (B) रामायणात्
(C) महाभारतात् (D) वेदेभ्यः

उत्तरम्: (A) गुणाढ्यस्य गुणाढ्यस्य बृहत्कथायाः सुमनसः वृत्तान्तात्

89. 'प्रतिगृहम्' इति पदे कः समासः?

- (A) अव्ययीभावः (B) तत्पुरुषः
(C) द्वन्द्वः (D) कर्मधारयः

उत्तरम्: (A) अव्ययीभावः (गृहं गृहं प्रति)

90. उत्तररामचरितस्य नाटके कति अङ्काः सन्ति?

- (A) सप्त (७) (B) दश (१०)
(C) षट् (६) (D) अष्ट (८)

उत्तरम्: (A) सप्त (७) अङ्काः

EXAM PATRA